Жеравна – скок във времето

Доколкото е известно, „машина на времето" все още не е изобретена (а не е като да не я очакваме с нетърпение), но все пак има места и неща, които са способни да ни създадат усещането, че пътуваме във времето. Макар и за кратко.

Едно точно такова място е Международният фестивал на народната носия в Жеравна, където всяка година, в средата на август, времето сякаш спира и поема в обратен ход, връщайки се около 150 години назад в българското битие и житие.

Фестивалът води началото си от 2008 г. и е създаден по идея на Христо Димитров – хореограф и режисьор на НФА „Българе". Историята зад идеята обаче се заражда няколко години по-рано, когато през 2005 г. Христо и неговата годеница – фолклорната певица Албена Вескова се венчаят пред 400 близки и приятели, по старинен български обичай. Сватбеният ден оставя и у младоженците, и у гостите им толкова хубави спомени, че младото семейство решава, заедно със съмишленици и партньори да създадат събитие, което ежегодно да позволява на всеки, който пожелае да прави своя скок във времето. Дълго време търсят място, което да носи автентичната възрожденска атмосфера и да омайва с природна красота, но и да бъде подходящо за подобни мащабни планове, каквито имат. Откриват го в Жеравна, и по-точно в местността с неслучайното име – Добромерица, където вече 13 години, в предпоследният уикенд на август, България се събира цялата като на длан.

Стремежът на организаторите е максимално потапяне в атмосферата на българското Възраждане, заради което главното изискване, за да се прекрачи на фестивална територия е всеки гост да бъде облечен във фолклорна носия. За да бъде възможно най-пълно пресъздадена автентичността на обстановката, използването на редица предмети от съвременния живот също е забранено. И да, това означава, че телефоните нямат място там, но пък то всъщност и почти няма обхват, та се оказват съвсем ненужни. А колкото до създаването на спомени, чрез снимки, за това се грижат професионални фотографи, които по-късно предоставят снимките си.

Снимка: Биляна Битолска

По време на фестивалните дни, участниците имат възможност да пеят и танцуват, да се хранят, пият и веселят, така както са го правели техните (пра)прабаби и дядовци, повече от век по-рано. Специално поканени професионални и любителски фолклорни състави, представят различните етнографски области на България. Организират се възстановки на пехливански борби, кукерски игри, мистични нестинарски танци, пресъздават се обичаи и надигравания, представят се стари занаяти, готвят се традиционни ястия и, очаквано, за българската празничност – се вият много хора. Всъщност кръшните хора, надиграването и музиката не спират почти денонощно. Играещите не се уморяват, уморяват се само свирещите, но на тяхно място застават нови, та музиката да не утихва.

А когато денят отстъпи място на нощта и към музикалните инструменти се присъедини и хорът на щурците, тогава се запалва фестивалният огън, около който дългите хора продължават да се вият в няколко кръга, почти до изгрев. И така три дни, почти безспирно от пладне до много след залез слънце, живата човешка река не спира да тече. Дори да не знаеш всички стъпки, музиката увлича, ритъмът унася… Стъпките учиш в движение, доверяваш се на сърцето си, което без изненада знае ритъма и забива именно в него. Магия е. Някаква неописуема, неразгадана, изтъкана от тайнственост, пренесла се през времето. Чисто българска, която всеки от нас носи в себе си.

Най-ценното за Фестивала обаче не са танците, ами самите посети-

Снимка: Биляна Битолска

Снимка: Радослав Първанов

Снимка: Радослав Първанов

тели. Именно хората правят и мястото, и събитието различни. Събрани в една борова гора, на една поляна, насядали и налягали върху пъстри черги по земята. Споделящи, смеещи се, веселящи се. Хиляди хора – млади и стари, бебета и деца, цели семейства и шумни компании… всичките, облечени в носии. Някои носии са скоро ушити, други са взети назаем, а повечето са специално извадени от старите писани ракли и скринове, носени са от няколко поколения и продължават да бъдат носени сега. Ризите, шевиците, пафтите, пендарите, престилките, елеците, калпаците и забрадките са толкова различни, а същевременно тези, които ги носят, така силно си приличат.

Както се казва в старите народни приказки: „И аз бях там, и аз ядох, веселих се и танцувах…". За три дни времето спря, за да позволи на очите да се напълнят с красота, а на душата да тържествува. А докато в последния ден седях върху чергата, тъкана за чеиз на прабаба ми, слушах каба гайдите и кроях планове кои близки и познати ще започна още от сега да агитирам да дойдат, за да споделим заедно духа на фестивална Жеравна догодина, дочух отнякъде познати рими. На съседната черга едно около 3-годишно момиченце, седеше между родителите си и възторжено рецитираше за пореден път: *„Аз съм българско дете/ с обич гледам планините/ моята гордост все расте,/ че съм внуче на борците!"*.

Познатите стихове, изречени с онази присъща детска радост, бяха най-хубавото, с което да запомним отминалите три дни. Именно те са и олицетворение на смисъла, който Фестивалът носи – да си спомним традициите и да ги опазим, за да можем да ги предадем на тези, идващи след нас. За да има кой да продължи да вади от раклите старите носии и да ги облича, да учи първите стъпки на хората, да се губи и намира в мелодията на гайдата и… да обича Родината с гордост, която да не спира да расте. Защото имаме с какво и трябва да се гордеем!

До следващата година, Жеравна! Ще се върнем! ◆